עדים החתומין על הגט ושמותן כשמות עובדי כוכבים מהו? אמר ליה לא בא לידינו אלא לוקס ולוס והכשרנו, ודוקא לוקס ולוס דלא שכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו אבל שמהתא אחריני דשכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו לא, איתיביה א] גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרין מפני שרוב ישראל שבח"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים? התם כדקתני טעמא מפני שרוב ישראל שבחוץ לארץ שמותיהן כשמות עובדי כוכבים: ואיכא דאמרי כי מתניתא בעא מיניה ופשט ליה ממתניתא:

מתני' *האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזור בשניהן יחזור דברי ר"מ, וחכ"א בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי *שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי ושלא לזון את אשתו אינו רשאי אמר להם והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו אמרו לו מפני שהוא קניינו:

גמ' יתיב רב הונא ורב יצחק בר יוסף קמיה דר' ירמיה ויתיב ר' ירמיה וקא מנמנם ויתיב רב הונא וקאמר: ש"מ מדרבנן התופס לבעל חוב קנה א"ל רב יצחק בר יוסף ואפי' במקום שחב לאחרים? א"ל אין, אדהכי איתער ביה ר' ירמיה אמר להו: דרדקי הכי *א"ר יוחנן התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה, וא"ת משנתנו, כל האומר תנו כאומר זכו דמי, אמר רב חסדא התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים באנו למחלוקת רבי אליעזר ורבנן *דתנן מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ר' אליעזר אמר זכה לו וחכ"א יתננו לעני הנמצא ראשון אמר אמימר ואיתימא רב פפא דילמא

עדים החתומין על הגט. ומא"י בא דהא לא קאמר ממדינת הים: **ושמותיהן כשמות עובדי כוכבים.** ולא ידעינן אי עובדי כוכבים נינהו או ישראל: **מהו.** לאכשורי בעדי מסירה: **לא בא לידינו.** גט כשמות עובדי כוכבים חתומין בו: **אלא.** אחד שהיו חתומין בו לוקס ולוס: **והכשרנו.** בעדי מסירה: **ודוקא לוקס ולוס.** שהשמות מובהקין הן ולא אתי למיסמך עלייהו: **אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרים.** ואפי' בלא עדי מסירה וכל שכן בעדי מסירה דלא מחזקינן להו אלא בישראל לפי שרוב ישראל שבחו"ל כו' ולא אמרת לוקס ולוס דוקא: **התם כדקתני טעמא.** וכי א"ר יוחנן בא"י דאין רוב שמותיהן כשמות עובדי כוכבים הילכך מספקינן דלמא עובדי כוכבים נינהו ופסולין ואפילו בעדי מסירה כרבנן דמתני': **ואיכא דאמרי כי מתניתא בעא מיניה.** גיטין הבאין ממדינת הים ושמותיהן כשמות עובדי כוכבים מהו: **ופשט ליה.** ר' יוחנן ממתניתא דכשירין דבחזקת ישראל נינהו מפני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים: **מתני' רצה לחזור בשניהם.** קודם שהגיע ליד האשה והעבד: **יחזור.** ואין השליח יכול לזכות בהן לצרכו דחוב הוא להן כדמפרש לקמיה: **וחכמים אומרים בגיטי נשים.** יכול לחזור אבל לא בשחרור: **שזכין לו כו'.** וזכה בהן השליח לצרכו: **שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי.** הילכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזונות דבלאו הכי נמי אי בעי לא זיין ליה אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי הלכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: **והלא הוא פוסל את עבדו.** בגט זה: **מן התרומה.** אלמא חוב הוא לו: **אמרו לו מפני שהוא קניינו.** האי דמיפסל בגיטא מן התרומה מפני שהוא קניינו דכהן עד עכשיו וכי משחרר ליה לאו קניינו הוא ובגמרא מפרש מאי קאמר: **גמ' ש"מ מדרבנן.** דאמרי שהשליח יתפוס השטר לצורך העבד ואע"ג דבעל קמהדר ביה ואינו עוד שלוחו ותפיסה בעלמא הוא בע"כ: **התופס לב"ח.** אדם מן השוק שתופס מטלטלי בנכסי ראובן לצורך שמעון שהוא בעל חוב קונה: **ואפי' במקום שחב לאחרים.** לשון שאלה הוא (א) ונשמע מיניה נמי דאפי' במקום שחב התופס הזה בתפיסתו זאת ללוי דהוה ליה נמי בעל חוב דראובן ותופס זה שקדם ותפס לצורך שמעון מפסיד את לוי ותימא נמי קנה דהא מתני' נמי שליח זה תופס לעבד וחב לבעלים: **ואם תאמר משנתינו.** הא שמעינן ממתני' דקנה: **כאומר זכו דמי.** ואין זה כשאר תופס אלא בעל עשאו שליח לזכות בו ואע"פ שהעבד לא ידע, זכין לאדם שלא בפניו: **מי שליקט.** ב"ה עשיר שליקט את הפיאה כו' והיינו מקום שחב לעניים: לא

עדים החתומים על הגט ושמותיהן כו'. פי' מי אמרי' דישראל נינהו וכשר לר"מ או בעדי מסירה לרבי אלעזר דלא תלינן להו בעובדי כוכבים אלא א"כ ידוע בודאי שהן עובדי כוכבים דלא שכיחי מלתא שיחתמו עובדי כוכבים בגיטין או דלמא כיון דשמותיהן כשמות עובדי כוכבים חיישינן שמא עובדי כוכבים נינהו ולא מתכשרי אפי' בעדי מסירה לרבי אלעזר ואפי' לר"ש דהא לא מכשיר אלא בשמות מובהקין והכא הם שמות שאין מובהקין דהא מספקינן אי עובדי כוכבים הם אי לאו ובשמות מובהקין ליכא לספוקי דפשיטא דעובדי כוכבים הן דהא בכל דוכתי לא חיישי' דלמא אתו למיסמך עלייהו וקאמר לא בא לידינו אלא לוקס ולוס והכשרנו משום דהוו שמות מובהקין ולא אתו למיסמך עלייהו כר"ש אבל בשמות שאין מובהקין דלאו ודאי עובדי כוכבים נינהו חיישינן וקא פריך מגיטין הבאין ממה"י כו' וקס"ד דהא דקתני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים לא להכשיר דוקא במדינת הים קאתי אלא נותן טעם לדבר דרגילות הוא דמסקי ישראל בשמות עובדי כוכבים שהרי בח"ל רובן כשמות עובדי כוכבים הילכך בא"י נמי אין לחוש שמא עובדי כוכבים הן דאין רגילות לחתום עובדי כוכבים בגיטין ומשני דוקא בבאין מחו"ל קמכשרי. כן נראה לר"י: **בגיטי** נשים אבל לא בשחרורי עבדים. בירושלמי בעי הגע עלמך היה עבדו של קטן הרי חובה הוא לעבד הרי שהיתה אשתו של מוכה שחין הרי זכות הוא לה לית לך אלא כהדא אילו המוכר עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור אילו המגרש אשה שלא מדעתה שמא מגורשת היא פירוש על ידי אחר העבד נמכר על כרחו ואין האשה מתגרשת על ידי אחר בעל כרחה: **יתיב** רב הונא ורב יצחק קמיה דר' ירמיה. אר"ת דאין זה רב הונא שמוזכר בכל הש"ס דאותו היה גדול הרבה מר' ירמיה ולא הוה יתיב קמיה ועוד דקרי להו דרדקי ור' ירמיה חבירו של ר' זירא וקטן ממנו כדאמר בנדה (דף כג.) בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא כו' עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי גיחוך ולא גחך ור' זירא תלמידו של רב יהודה כדאמרינן דהוה משתמיט מרב יהודה משום דבעי למיסק לארץ ישראל ושמואל שהיה רבו של רב יהודה היה צריך לו לרב הונא כדאמר בריש פירקין (דף ה.) בעא מיניה שמואל מרב הונא ב' שהביאו גט כו' ובחולין פ"ק (דף יג.) בעא מיניה שמואל מרב הונא מנין למתעסק בקדשים כו' *): **שמע** מינה התופס לבעל חוב קנה. תימה לר"י אפילו אי תופס לבעל חוב קנה היינו משום שהוא שליח וקונה אפילו בע"כ לפי שהוא חייב כאילו תפס הוא עצמו אבל כאן אפי' העבד עצמו אינו יכול לעכב את האדון מלחזור בו אם היה נותן גט שחרור לדעת כן שלא ישתחרר בקבלה זו כי אינו חייב לשחררו אם כן למה יעכב המקבל את האדון מלחזור כיון דהשתא ס"ד דהאומר תנו לאו כזכי דמי ועוד מה חייב האדון לעבד דחשיב ליה תופס לב"ח ואי חשיב משום דעבד ליה נייח נפשיה כמו שפר"ת לקמן על מילתא אחריתא אם כן היכי חשיב ליה חב לאחרים ונראה לר"י דחשיב קצת חוב משום דעבד ליה נייח נפשיה ומ"מ חשיב ליה חב לאחרים שהרי אינו חייב לו האדון כלום והכי פירושו בשלמא אי תופס לבע"ח קנה אין תימה אם גם כאן קנה בקבלה זו לענין שלא יוכל לחזור דמשום דעבד ליה נייח נפשיה רוצה הוא שיהיה בעל חוב בכך שיוכל לעכבו מלחזור ואע"פ שלא נתכוון לכך המקבל דעתו הוא לקבל כמו שרוצה האדון אבל אם התופס לבעל חוב לא קנה כל שכן זה שאינו ב"ח אלא דעבד ליה נייח נפשיה שיוכל האדון לחזור בו: **התופס** לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה. אפילו עשאו שליח כדמוכח בפ' הכותב (כתובות דף פד:) גבי יימר בר חשו דאמר ליה לשלוחיה כו' ודלא כפירוש רש"י דפי' בפ"ק דב"מ (דף י.) דבעשאו שליח לכ"ע קנה דאין חילוק דאפילו לא עשאו שליח שלוחו הוא דזכייה מטעם שליחות כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף י:) ובפ' אין בין המודר (נדרים דף לג:) וא"ת דהכא קאמר ר"י התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה ובפרק קמא דב"מ (דף י.) קסבר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והא בהא תליא כדאמר התם רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא קנה מ"ט הוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים וי"ל דר' יוחנן מחלק בין מציאה לב"ח דשאני מציאה דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה: **כל** האומר תנו כאומר זכו דמי. וא"ת והא ר' יוחנן לית ליה תן כזכי דקאמר בפ"ק דב"מ (דף י.) המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וא"ת מתניתין דקאמר תנה לי ולא אמר זכה לי ופריך ר"ת דדוקא היכא דדעת אחרת מקנה אותו אמרינן תן כזכי ולא במציאה וא"ת למ"ד (לקמן דף יג:) דלא תקון מעמד שלשתן אלא בפקדון מה הוצרכו לתקן מעמד שלשתן דאמר בפירקין דהוי הלכתא בלא טעמא תיפוק ליה משום דתן כזכי ויש לומר דהוצרכו לתקן במעמד שלשתן דקני אפילו אין הפקדון ביד הנפקד שהניח הפקדון ביד אחרים או שיקנה אפי' בע"כ של נפקד כמו שמפרש לקמן בע"ה (שם ד"ה גופא) דקנה נמי בע"כ ואם תאמר ומתני' דלקמן (שם.) תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ומוקי לה רב זביד במעמד ג' ואמאי לא מפרש טעמא דמתני' משום דתן כזכי ואור"ת דתן לא הוי כזכי אלא כשמוסר לו הדבר מיד ליד ומתני' לא משמע דמיירי בהכי וניחא השתא ההוא דבבא מציעא גבי מציאה והוצרכו נמי לתקן מעמד שלשתן דקנה אע"פ שמופקד בידו מקודם לכן אף ע"ג דהתם

*) [וע"ע תוס' חולין יג. ד"ה בעא]

תוספות רי"ד

מתני' האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור בשניהם יחזור דברי ר"מ וחכ"א בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי ושלא לזון את אשתו אינו רשאי אמר להן והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו אמרו לו מפני שהוא קניינו פי' אם רצה הבעל לחזור בשניהם קודם שיתנו השליח ליד האשה וליד העבד יחזור דקסבר ר"מ השטר חוב הוא להן לאותן שישתלחו ואין חבין לאדם אלא בפניו כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם להיות נפסד על ידו אא"כ עשאו הוא שליח דהיינו בפניו וחכמים פליגי עליה דר"מ במתני' ואמרי דבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד שליח זה ואע"פ שלא עשאו העבד שליח דקסבר זכות הוא לעבד שיצא מתחת ידי רבו לחירות וזכין לאדם שלא בפניו דאנן סהדי דניחא ליה דניהוי האי שלוחיה להכי שאם ירצה וכו' הילכך כי משחרר לזה לא מפסיד לזה מזונות דבלאו הכי נמי אי בעי לא זיין ליה אבל אם רצה שלא לזון את אשתו אינו רשאי הילכך כי מגרש לה מפסיד לה מזונות. והלא הוא פוסל את עבדו בגט זה מן התרומה פי' אם כהן הוא (הבעל) [האדון] אלמא חוב הוא לו. א"ל מפני שהוא קניינו הא דמפסיל גיטו מן התרומה מפני שהוא קניינו דכהן עד עכשיו היה אוכל וכי משחרר לזה לאו קניינו [הוא] ולקמן מפרש מאי מהדרי ליה. יתיב רב הונא ורב יצחק בר יוסף קמיה דר' ירמיה ויתיב ר' ירמיה וקא מנמנם ויתיב רב הונא וקאמר ש"מ מדרבנן התופש לב"ח קנה פי' ש"מ מדרבנן דאמרי שהשליח יתפוש את השטר לצורך העבד ואע"פ שרבו רוצה לחזור בו ואינו עוד שלוחו ותפישה בעלמא היא בעל כרחיה התופש לב"ח אדם מן השוק שתפש מטלטלי ראובן לצורך שמעון שהוא ב"ח קנה: א"ל רב יצחק בר יוסף אפילו במקום שחב לאחרים א"ל אין פי' וש"מ דאפילו במקום שחב התופש הזה בתפישתו זאת ללוי דהוי נמי ב"ח דראובן וזה שקדם ותפש לצורך שמעון מפסיד את לוי היתמא נמי דקנה דהא מתני' נמי שליח זה התופש לעבד וחב לבעלים שרוצה לחזור ואינן יכולים לרבנן אדהכי איתער ר' ירמיה אמר להו דרדקי הכי אמר ר' יוחנן התופש לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה וא"ת משנתנו כל האומר תן כאומר זכה דמי פי' ואין זה כשאר תופש שהוא תפש מאליו ולא זכרו הלוה אבל הכא הרב זכהו ונתנו לו אע"פ שהעבד לא ידע זכין לאדם שלא בפניו ולגבי עבד דזכות הוא לצאת וזכה בעבורו ואינו יכול לחזור בו אבל גבי אשה דחוב הוא לה אין חבין לאדם אלא בפניו ויכול לחזור בו וכן הלכה שהתופש לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה אבל במקום שאינו חב לאחרים קנה וי"ל דאי טעי' לוה ואמר מסתפינא דלמא שמטת ואכלת להו טענתיה טענה ואי איניש מהימנא הוא שבקי' להו לגביה בשהדי עד דמטי ליד המלוה ואי לא א) להימניה ויהיבנא להו ביד איניש דמהימן עד דמטו ליד המלוה. וי"ל דלא אמרינן הכי אלא דוקא היכא דלית ליה קרקע ואית ליה מטלטלי דמצי לזבנינהו או למשמטינהו מ"ה אמרינן שהתופש לב"ח קנה אבל היכי דאית ליה מקרקעי ומטלטלי לא כל הימנו לתפוש מטלטליו של זה שהרי המלוה אינו יכול להפסיד מעותיו וקי"ל כרבנן דאמרי זכות הוא לעבד שיצא מתחת ידי רבו לחירות דיחיד ורבים הלכה כרבים דזכין לו לאדם שלא בפניו הילכך מכי יהיב גיטא דחירותא לשליח וא"ל תן שטר שחרור זה לעבדי אישתחרר עבדא כל היכא דאיתיה ואע"ג דלא מטיא גיטא דחירותא לידיה עיין בערך י"ג בס"פ שאם

א) נראה דצ"ל ואי לא מהימן יהיבנא לכן.

עין משפט נר מצוה

סד א טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' יט :

סה ב מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמ סעי' א :

סו ג מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ג סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' טו :

סז ד מיי' פ"ד מהל' זכיה ומתנה הל"ב ופ"ה מה' עבדים הל' ג ופ"ו שם הל"ב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעיף א :

סח ה מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה הל"ב סמג עשין צד טוש"ע חו"מ סי' קה סעי' ד :

סט ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' א :

ע ז מיי' פ"ב מהל' מתנות עניים הל"ט :

מסורת הש"ס

[תוספתא פ"ו]

לעיל ט:

עירובין סח: קידושין כג. ושם נסמן

כתובות סד: ב"מ י.

ב"מ ט: פאה פ"ד מ"ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואפי' במקום וכו' הוא כלומר ונשמע מיניה :

גליון הש"ס

גמ' קמיה דר' ירמיה. שבת דף פא ע"ב נדרים דף כט ע"א: שם א"ל דרדקי כו' פסחים לא ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' איתיביה גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרין. נ"ב מיי' פ"ז מהל' גירושין הל"ט ויעו"ש בהה"מ ובלח"מ :

נושא
בעל שרוצה לחזור בו משליחות
א) גט אשה
ב) שחרור עבד
I זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו
II התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים
מבנה
"התופס" ב' דעות בתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים